

Данас је раширен утисак да православље, као и хришћанство у целини држи жену у односу на мушкарца у подређеном положају. Ове тврдње полазе од чињенице да Православна Црква не поставља жене за свештенике. То је и повод многим да Цркву сматрају антифеминистичком. Да ли је то заиста тако; да ли је жена у Цркви мање важна од мушкарца и да ли Црква заиста има нешто против жена - покушаћу да објасним у оквирима кратког излагања.

Истина је да постоје представници Цркве, било да су клирици или лаици, који заступају јасне антифеминистичке ставове.

Понекад су то људи андрократски настројени, а понекад је реч о погрешним, неправославним тумачењима Светог Писма. Зато морамо разликовати аутентично православно, светоотачко богословље од самовољног индивидуалистичког и нетачног учења појединаца. Истински носиоци и тумачи Православља јесу Свети оци и они који пију с тог извора. Пре него што покажемо које је место жене у Православљу, онако како нас учи библијско и светоотачко искуство, ваљало би да узгред наведемо неколико прехришћанских ставова о природи жене и њеном значају у друштву. У многобожачком свету, у античкој Грчкој, закон који је регулисао "породично право", давао је мушкарцу, оцу породице, апсолутну власт над имањем и члановима породице. Жена је посматрана,

* Рођен је 1961. г. у Бечеју од оца Радивоја и мајке Радојке. На крштењу добио име Првослав. Основну школу је завршио у Чуругу, Змај-Јовину гимназију у Новом Саду. Замонашен по чину мале схиме од свог духовног оца, тада јеромонаха Иринеја (Буловића), у манастиру Високи Дечани, на Томину недељу 1985. г. Дипломирао на Богословском факултету 1986. г. и исте године на други дан Духова, тадашњи епископ рашко-призренски Павле, а данашњи Патријарх српски, рукоположио га је у манастиру Свете Тројице, у Муштутишту, у чин јерођакона. Потом одлази на стручно богословско усавршавање, из области Светог Писма Новог Завета у Атину, где остаје до 1990. г. када се по благослову владике бачког Иринеја, враћа у земљу и 23.сеп./6.октобра долази у манастир светих Архангела у Ковиљу. На Сабор светог архангела Михаила 8./21. новембра исте године бива рукоположен у чин презвитера. Убрзо потом, доласком многих младих људи за искушенике, манастир почиње да се развија, те бива постављен за игумана исте обитељи. Живећи у манастиру Ковиљу, држи многа богословска предавања на разним трибинама, а посебно учествује на симпозионима психотерапеута, где покушава да пружи православне одговоре на душевне проблеме савременог човека.

Залаже се против разних врста деструктивних секти које су присутне на нашим просторима; такође, духовно руководи многим младим људима из света.

На редовном заседању Светог архијерејског сабора СПЦ у Београду 17.14. маја 1999. г. изабран је за епископа јегарског (при Епархији бачкој). Докторирао је 2004. г. на Богословском факултету Универзитета у Атини, на тему: "Могућност познања Бога код апостола Павла по Светом Јовану Златоусту".

не само као подређена мушкарцу и мање вредна од њега, него и као власништво и његова робиња. Толико је била обезличена да је служила као објекат за задовољење сексуалног нагона мушкарца, и као таква називана је машином за размножавање. Велики философ из Стагире, Аристотел, у жени не види људско биће. Поред врсте као мушкараца, говорио је, постоје и још два реда: робови и жене. Солон је тврдио да је жена "зао терет", а Филимон је говорио да је "жена вечно и нужно зло за мушкарца". У та времена у античком свету жена није имала право да учествује у јавном животу.

На Далеком истоку, у Индији и Кини, место жене је било још трагичније - она није могла да одлучује о себи. На пример, хтела то жена или не, сахрањивана је жива заједно са својим умрлим мужем. Овде треба поменути социјалне ожилке изазване полигамијом и "свештене" оргије које су представљале основни критеријум тадашње културе, а које су разједале саму срж Старога света.

У овом летимичном прегледу односа према жени у Старом свету јасно се види да жена није прихватана као личност чија је слобода равна слободи и достојанству мушкарца.

У хришћанском поимању личности перспектива је сасвим другачија. Слобода је дар Божји и она је основни критеријум достојанства човековог. У слободи човековој је изражена његова боголикост. Овде хришћанство показује свој револуционарни став у односу на сав дотадашњи познати свет. Већ на првим страницама Старога Завета види се да је Бог као круну свега створенога створио човека. "И створи Бог човека по слици и прилици Божјој, створи га; мушко и женско створи их" (Пост. 1, 27). Јасно се види да жена има исту природу коју има и мушкарац, јер под одредницом "човек" подразумевају се и мушко и женско. Разлика у половима не значи ништа друго до међусобно допуњујуће функције. Адам кроз присуство Еве, а Ева кроз веру жене Хананејке (Матеј 15, 21-28); разговара са Самарјанком (Јован 4, 7-42); жене служе Христу у Његовој проповеди: "Јована, жена Хузе, пристава Иродова, и Сусана, и многе друге које му служачу својим имањем" (Лука 8, 3)... Неко би могао да примети да Христос употребљава жене у службама другог реда. Међутим, не смемо, да заборавимо да Он самога себе назива слугом, који је дошао да "служи, а не да му служе" (Матеј 20, 28; Марко 10, 45). У хришћанству је велики и силан онај који служи другима. (Матеј 20, 26). Сличан став имају и Свети апостоли и евангелисти. Лука и Јован по правилу описују жене топлим и благим речима. У причама апостола, ученици Христови показују страх, а жене мирносице бивају похваљене и удостојавају се да буду први сведоци васкрсења Христовог (Марко 16, 9-11; Јован 19, 11-18).

Апостол Павле ће коначно дефинисати став хришћанства и цркве у односу на жену познатим речима: "нема више мушког ни женског"

(Галатима 3, 28). Ово не значи укидање полова, него указује на исте могућности спасења и за мушкарца и за жену.

Имена познатих жена се често помињу на страницама Новог Завета и, наравно често испред њихових мужева. Прискила је, на пример, значајнија од Акиле (Рим 16, 3; 2 Тим 2, 4. 19). Жене, такође, предузимају мисионарско дело (1 Кор 9, 5), иако апостол Павле захтева да жене, ради поретка, не говоре у сабрању Цркве. Еводија и Синтихија сарађују са апостолом Павлом у оснивању и организовању Цркве у Филипима (Фил. 4, 2); у Лаодикији је позната Нимфа (Кол 4, 15); Тавита је надалеко позната по својој социјално-филантропској активности (Дап 9, 36-42). Док је апостол Павле држао проповед у Атини, међу мушкарцима који слушају истиче се једна жена по имену Дамара (Дап 17, 34). У Риму се такође истичу жене по својој активности. Уосталом, сјајна слика жене представљена је у Откривењу Јовановом (Отк 12, 1). Личност која тријумфује на крају историје јесте једна жена, која заправо персонификује Цркву. Историја почиње стварањем човека мушкарца, али се завршава тријумфом жене.

Велики број жена забележен је по имену и у делима Светих отаца. Поред жена које су познате, има сасвим сигурно и мноштво непознатих које су одиграле значајну улогу у животу Цркве. Зато и не чуди што је познати непријатељ Цркве из 2. века, Целс назвао хришћанство "религијом жена", док је безбожни цар Ликиније веровао да може да нанесе велики ударац хришћанству само уколико успе да забрани женама да посећују храмове и бораве у њима. Свети Оци Цркве су током историје бивали често принуђавани да наглашавају једнакост жене и мушкарца, што потврђује да никада нису престајали да постоје супротни ставови, који су по правилу одражавали утицај и ставове средине непријатељски усмерене или ненаклоњене Цркви. Тако је, на пример, свети Игнатије Богоносац говорио: "жене не презири; оне су те родиле и одгајиле" (ВЕП. 2, 330). Свети Атанасије Велики учи да у Царству небеском нема мушког ни женског, него су жене које су угодиле Богу исто што и мушкарци који су живели врлински (ВЕП. 33, 64, 22). Свети Василије Велики тврди да у светости на исти начин учествују и жене и мушкарци, и стога је њихова плата од Бога истоветна (ВЕП. 52, 14, 4). Сличне ставове налазимо и код многих других учитеља и отаца Цркве.

Став Цркве о једнакости жене и мушкарца видимо и у самом животу Цркве. Довољно је да погледамо црквени календар и наше живописне храмове - ту напоредо, једне са другима, налазимо и свете мушкарце и свете жене.

Ипак, у Светом Писму налазимо на извесне негативне тенденције у односу на жену. Тако, Мојсијев закон ставља жену мушкарцу на управљање због тога што је женин пад претходио паду мушкарца.

Чињеница је, ипак, да Јевреји нису одбацивали жену до мере до које су то чинили, на пример Римљани, који су често новорођене девојчице бацали у шуме како би их звери растргле, или Индуси код којих је постојао поменути обичај да се закопава и жена са својим упокојеним мужем.

Потчињеност жене мушкарцу сусрећемо наизглед и у Новом Завету. Апостол Павле, на пример, саветује мушкарцима да "не дотичу жене" (1 Кор 7, 1). Међутим, исто важи и за жене - да се не дотичу мушкараца. Овде се, дакле, не ради о предности мушкарца у односу на жену, него апостол Павле позива на подвиг и чистоту у односима између мушкарца и жене. Истина, апостол Павле, остајући веран контексту предања (учењу о паду најпре жене, па потом мушкарца) тражи од жене да буде послушна мужу, али одбацује сваку могућност поробљавања жене мушкарцу. Апостол, надаље, тражи од жене да се боји мужа. Библијски појам страха, међутим, подразумева љубав, страхопоштовање, бригу и труд да се не повреди онај који се воли. То није психолошки страх као заплашеност и паника. Уосталом, исти Апостол захтева од мушкарца - мужа да воли своју жену. Речи: "свако да воли своју жену као самога себе, а жена да се боји свога мужа", свети Јован Златоуст тумачи на следећи начин: "Мужеви, да волите своје жене као што је Христос заволео Цркву. Јеси ли видео величину заповести послушања? Послушај и о величини љубави. Да ли хоћеш да те твоја жена слуша као што је Црква послушна Христу? Брини се онда о својој жени као што се Христос брине за своју Цркву. Ако је потребно, мораш и своју душу да даш за своју жену; ако треба да будеш рањен и хиљаду пута због ње, или да пострадаш - прихвати све. Слугу можда можемо да спречимо у неком делу, ако га заплашимо, али мајку своје деце, темељ сваке благодности, не треба да везујемо страховима и претњама, него треба да је вежемо љубављу и добрим расположењем, јер каква је заједница и свеза љубави уколико жена дрхти пред мужем" (Беседа 20. на посланицу Ефесцима).

Свето Писмо и Предање Цркве, на основу свега претходно изложеног, учи нас да је човек створен као мушко и женско, да је достојанство мушкарца и жене истоветно, а да се потчињеност жене мушкарцу јавља као последица човековог првобитног греха. Наиме, грех, нарушавање заједнице човека са Богом донело је губитак неизрециве хармоније љубави између мушког и женског. На место љубави дошао је егоизам и тежња за доминацијом. Физички јачи мушкарац намеће себе физички слабијој жени. Жена је тако стављена у подређен положај у односу на мушкарца. "Мушкарци су унутар таквог односа били законодавци, те су својим законима давали мања права жени", вели свети Григорије Богослов (Логос 36, 6). Жена одувек покушава да се брани и борећи се за своје природно право, тражи начин да пређе у противнапад. Тако започиње неисцрпна борба за доминацију. И, поред тога што Јеванђеље и аутентичан живот у

Цркви пружају могућност за исцељење и васпостављање здравих и богомназначених односа између мушкарца и жене, у наше дане ова борба досеже до своје кулминације. Добро је, сматрам, да феминистички покрети постоје, јер они громогласно опомињу да у односима мушкарац-жена нешто није у реду; они позивају на преиспитивање - да ли разумемо јеванђелску поруку о љубави, као право на жртву, и још више, колико ту поруку и поуку примењујемо у свом животу.

Улога и место интелектуалаца, лаика и жене у Цркви
Православни пастирски центар, 2006. г
www.pravoslovo.net